

УДК: 8+901.500 (точик)

СУЛТОНМАМАДОВА У. А.¹

ТАЪСИРИ НАЗМИ АРАБӢ БА АШЪОРИ БА ЛОМЕИИ ГУРГОНӢ

Таъсири адабиёти арабӣ ба адабиёти форсии тоҷикӣ аз масъалаҳоест, ки аз ибтидои ин адабиёт дар маркази гуфтугӯи муҳаққиқон будааст. Дар ашъори Ломей таъсири ашъори арабиرو аксари муҳаққиқон тавассути ашъори Манучехрӣ донистаанд, ки дар асл чандон ин тавр набудааст. Истифода аз ашъори арабӣ ва таъсири он агарчи пеш аз Манучехрӣ ва Ломей ва баъд аз онҳо ҳам дар адабиёти форсӣ ҷой доштааст ва аз ҷумла дар қасоиди Ломей ва ашъори дигарон ҳам монандӣ ва ҷавобҳо ба ашъори арабӣ дида мешавад, вале он мавқеъ ва ҷойгоҳро дар асри XI ин мавзӯ доштааст, бо он барҷастагӣ дар онҳо мушоҳида наменамоем.

Вожаҳои калидӣ: адабиёти араб, адабиёти форсии тоҷикӣ, Ломеии Гургонӣ, таъсирпазирии адабӣ.

Мавзӯи таъсири адабиёти арабӣ ба адабиёти форсии тоҷикӣ аз масъалаҳоест, ки аз ибтидои ин адабиёт дар маркази гуфтугӯи муҳаққиқон будааст. Вале бояд дар ин маврид мо таъсири баръаксро ҳам набояд фаромӯш намоем, ки ба таҳқиқ расидааст [3; 6; 8] Дар бораи таъсири ашъори арабӣ ба шоирони давраи Салҷуқӣ бори аввал Абдурахмони Ҷомӣ дар равзаи ҳафтуми “Баҳористон”, ки тазкираест аз шуарои қадим, дар зимни зикри Муиззии Нишопурӣ мефармояд:

“Ва ин чанд байти дигар аз қасидае, ки бар услуби шуарои тозизабон гуфта, шеър:

Эй сорбон манзил макун ҷуз дар диёри ёри ман,
То як замон зорӣ кунам бар рабъу атлолу даман.
Рабъ аз дилам пурхун кунам, атлолро Ҷайхун кунам,
Хоки даман гулгун кунам, аз оби чашми хештан.
Аз рӯи ёри хиргаҳӣ айвон намебинам тихӣ,
В-аз ҳадди он сарви сихӣ холӣ намебинам чаман.
Ҷое, ки буд он дилситон дар бӯстон бо дӯстон,
Шуд гургу рӯбахро макон, шуд кӯфу каргасро ватан [1, 131].

Дигар аз муҳаққиқе, ки ба ин ҷанбаи ашъори Ломей ишорат кардааст, муаллифи “Шеър-ул-ачам” мебошад. Шиблии Нӯъмонӣ дар ҷое аз сохтори қасидаи форсӣ сухан ба миён меорад, мефармояд, ки қасидаи форсӣ дар мавзӯи мадҳ баргирифта аз сохтори қасидаҳои арабӣ мебошанд. Дар оғози қасидаҳои арабӣ шарҳи дидори маъшуқагони хешро бо мусофират ва саҳтихову душворихои роҳ, васфи манзараҳои талу тепаҳо, дашту даман, захмату иштиёқи дидори маъшуқа ва суръату шиддати ҳаракати уштурон муфассал ва машрӯҳ баён мегардид. Дар қасоиди қарни ёздаҳ ҳам ин услуб риоят мешуд, ки намунаҳои он дар қасидаҳои Манучехрӣ ба равшанӣ дида мешавад. Ин сохтор дар қасоиди арабӣ пеш аз зуҳури ислом дида мешавад ва намунаи он муаллақаҳои Имрулкайс мебошад, ки бо ҳамин тамҳид оғоз гардидааст: “Оҳ азизам, лаҳзае диранг кун, ин ҷо қошонаи маъшуқи ман аст ва вайрон шудааст, ба ёди маъшуқ ду қатра ашк бирез” [20, 103]. Ҳамин сохтор ба ҳадде нуфуз пайдо кард, ки шоирони форсисаро ҳам то муддатҳо, ба хусус давраи мавриди гуфтугӯи мо, шурӯи қасоиди хешро ба ҳамин тамҳидот оғоз мекарданд, ҷунонки Ломеии Ҷурҷонӣ мегӯяд:

¹ **Адрес для корреспонденции:** СултонмамадоваУмеда- аспирантка Института языка, литературы, востоковедения и письменного наследия имени Рудаки АН РТ. 734025, Республика Таджикистан, проспект Рудаки, 21, тел.: +992 908 99 97 15. Email: Umeda84@bk.ru

Ҳаст ин диёри ёр агар шояд фуруд орам чамол,
Пурсам Рубобу Даъдро хол аз русуму аз талол [20, 103].

Ҳамин маъниро бо иқтибоси маъниҳои арабӣ дар қасоиди форсӣ дар саҳифаҳои баъдии “Шеърул-Аҷам” такрор шудаанд [20, 111-112] ва боз ҳам ҳамин қасидаи Ломей мисол оварда шудааст, вале шаш байти он ва бо мисоли илова ҳамон байтҳои Муиззӣ, ки дар “Баҳористон” омадааст.

Аз муҳаққиқони тоҷик Тоҷиддини Мардонӣ дар мақолаи “Даъд и Рубаб в стихах Насир Хусрава” мавзӯи мазкурро дар қасоиди яке намояндагони барҷастаи адабиёти асри XI пайгирӣ ва баррасӣ намуда, муҳаққиқонро аз он огоҳ менамояд, ки шоирони форсӣ дар қасоиди хеш аз номи маъшуқагони арабӣ доништа ва огоҳона истифода кардаанд. Вале дар якҷо омадани Даъду Рубоб баъзе аз муҳаққиқони муосирро бар он во доштааст, ки онҳоро ошику маъшук пиндоранд [17, 392]. Ва ин ҷуфти номҳоро ҳам дар як байти Ломей (Ҳаст ин диёри ёр, агар шояд фуруд орам чамал, Пурсам Рабобу Даъдро қол (дар девон хол- С.У.) аз русуму аз талал) ва ин ҷуфти номҳоро дар ашъори Абдулвосеъи Ҷабалӣ (ваф. 555/ 1160) ва Салмони Соваҷӣ (ваф. 777/ 1377) ҳам зикр карда [6, 109-119; 112-113]. Мардонӣ бо овардани ин абёт ва абёти арабӣ бо зикри ин номҳо ба исбот мерасонад, ки ҳардуи ном занона буда ва дар забони арабӣ, ки дорои категорияи чинсият мебошад, он ба хубӣ равшан аст, вале барои забони форсии тоҷикӣ фарқи номҳои занона ва мардона ба хусус аз забони дигар, душвор аст. Ҳамин маънӣ сабаби хатои Саъид Нафисӣ ҳам шудааст, ки дар повараки шарҳи байти боло дар тавзеҳи номҳои Даъду Рубоб- онҳоро ошику маъшук доништааст [2, 85] ва Забехуллоҳи Сафо ҳам онҳоро “ошику маъшуқа” аз арабӣ навиштааст [16, 392]. Агарчи шоирони ёдшуда медонистанд, ки онҳо ҳар ду номҳои занона ҳастанд, вале аз муҳтавои ашъори Носири Хусрав ба хусус байти

Чанд гуфтию бар рубоб задӣ
Ғазали Даъд бар сифоти Рубоб.
Бас кун он қиссаи Рубоб кунун-
Зарду нолон шудӣ чу руду рубоб [18, 79].

Ё байтҳои

Кори дунёро ҳамон донад, ки кард,
Ратл пур кун, руд баркаш бар рубоб!
Ратл пур кун васфи ишқи Даъд гӯй,
То чи шуд қораш ба охир бо Рубоб? [14, 39],

маълум мегардад, ки суҳан аз ҷуфти ошику маъшук аст, на ду зан меравад. Ҳамин тавр ҳам шорехи қасоиди Носири Хусрав дуктур Муҳаммади Ғуломризоӣ дар тавзеҳи байти (Чанд гуфтию бар рубоб задӣ // Ғазали Даъд бар сифоти Рабоб) менависад, ки “Даъду Рабоб- дар адаби араб номи ду зан аст аз ароиси шеъри араб ва Ибни Надим дар Алфехрист аз китобе ҳам ба номи “Китоби Даъд ва Аррабоб” ном мебарад ва он аз китобҳои ошиқона буда. Ғӯяндагон ва нависандагони форсизабон Даъдро ошику Рабобро маъшуқа пиндоштаанд ва мумкин аст ишораташон ба ҳамон китоби Алфехрист бошад [18, 151]. Ҳамин маъниро шорехони дигари Девони Носири Хусрав ҳам таъйид менамоянд: “Даъду Рабоб: Даъд яке аз занони маъруф аст, ки дар адабиёти форсӣ вайро ошиқ доништаанд, Рабоб низ номи занест, ки ўро маъшук мепиндоранд. Бинобар ин Даъду Рабоб ба тасомух ба маънои ошику маъшук истеъмом шудааст. Чиноси том байни ду рабоб аст” [19, 110]. Дар Фарҳанги форсии Муҳаммад Муин низ бо шохиди байти мазкури Носири Хусрав ҳамин тавзеҳи Минавӣ аз девони ӯ оварда шудааст [10, 532].

Хулоса дар ин маврид бояд ғӯем, ки симоҳои Даъду Рабоб дар шеъри форсии тоҷикии қарни ёздаҳум, аз ҷумла дар байти Ломеи Гургонӣ ва абёти Носири Хусрав (394/1004-481/1089) бо вучуди огоҳии онон аз адабиёти араб ва номи занон будани онҳо, барои ашъорашон чун симои ошику маъшук истифода шудааст, ки шоирони баъдӣ ҳам аз он ба ҳамин шакл истифода кардаанд.

Муҳаққиқони дигар ҳам мавзӯи таъсири адабиёти араб ба ашъори Ломеиро мавриди баррасӣ қарор додаанд. Мақолаи устои Донишқадаи адабиёт ва улуми инсонии Донишгоҳи Техрон дуктур Хумайро Зумуррадӣ ва устодёр Аҳмади Муҳаммадӣ ба

“Васфи атлолу даман дар шеъри форсӣ ва тозӣ” бахшида шудааст, ки дар зимн аз ашъори Ломей ҳам гуфтугӯе ба миён овардаанд [4, 73-93]. Ин вежагии шеъри арабӣ дар қадим ба ҳукми як қонун буда, шуарои тоисломӣ ба хусус муаллақасароён барои ворид шудан ба мавзӯи аслии дар шеърашон аввал як муқаддимае месохтанд, ки он иборат аз ёд кардани манзилу макон, хаймаву хиргоҳ ва бозмондаи осори маъшуқагони хешро ба хотир оварда бо ҳасрату афсӯс тасвир мекарданд ва баъд ба баёни мочаро ва таллуқоте, ки бо маъшуқааш дар ин манзилу макон доштааст, мепардозад. “Истодан бар атлолу даман дар шеъри кӯҳани арабӣ, аз анвоёи мустақили шеър ба шумор намеомад, балки тобеъи ҳадафҳои дигар будааст. Монанди ғазал, ки дар шеъри чоҳилӣ ва садри ислом истиқлоли андаке дошт ва пешдаромаде ба мадҳасароӣ буд” [4, 74]. Ҳамин мавзӯ ба адабиёти форсӣ ворид шудааст, ки аз тамоми давраҳо дар асри XI ривочи бештаре доштааст ва гӯяндагоне чун Манучеҳрии Домғонӣ (ваф. 1040), Амир Бурҳонӣ (1019-1075), Амир Муизӣ (ваф. 1127), Абдулвосеъи Ҷабалӣ (ваф. 1160) дар қасоиди хеш аз он истифода кардаанд. Аз шоирони ёдшуда аз ҳама бештар нуфузи забони арабӣ ва шеъри арабӣ дар ашъори Манучеҳрӣ ба назар мерасад [5, 80]. Агарчи шоирони форсизабон аз ашъори арабии тоисломӣ тақлид кардаанд, боз ҳам баракси шоирони араб, ки аз танҳо маъшуқае ёд мекунанд, ба баёни маъшуқагон пардохтаанд, вале бо вучуди ҳамаи ин кӯшишҳо ин тарзи тақлид дар дигар шоирони асрҳои баъдӣ ривоч наёфт, зеро муҳити адабии форсӣ хеле аз осори арабӣ фосила дошт. Аз он Ломей дар ашъори хеш назар ба Манучеҳрӣ ва дигар шоирони давраи аввали Ғазнавиён доштааст, ки дар саҳифаҳои пеш аз таъсирпазирии ӯ ёд кардем, таъбан пайравӣ аз Манучеҳрӣ дар истифода аз ашъори арабӣ кардааст. Вале натиҷаи таҳқиқот дар ин самт бар он аст, ки Ломей дар таъсирпазирӣ аз ашъори арабӣ чандон тобеъи Манучеҳрӣ ҳам набудааст. Истифодаи калимаҳои маҷҳуру ношинохтаи арабӣ дар ашъори ӯ гувоҳи табаххур ва огоҳии комили ӯ аз забону адабиёти арабӣ мебошад. Дар ашъори Ломей таъсири ашъори арабиرو аксари муҳаққиқон тавассути ашъори Манучеҳрӣ доништаанд, ки дар асл чандон ин тавр набудааст. Муҳаққиқи адабиёти форсӣ устои Донишгоҳи Язд дуктур Муҳаммадризо Начҷорӣ дар мақолаи “Таъсирпазирии ашъори Ломей аз муаллақои Имрулқайс” [12, 218-240] ба таҳлилу баррасии қасидаи ломияи Ломей, ки дар боло ёд кардем ва муаллақои ломияи Имрулқайс шоири давраи чоҳилияи арабӣ пардохтааст, ки таъсирпазирии бевоситаи Ломей аз ӯро мерасонад. Имрулқайс ибни Хучр ибни Ҳорис ибни Амр (80-130х. қ. / 496-544 мелодӣ) аз шуарои машҳури тоисломии араб аст, ки дар ташаккули шеъри арабӣ саҳми бузург доштааст. Ашъори ошиқонаи ӯ дар байни аъроб аз шухрати беандоза бархурдор буда, ҳанӯз ҳам толибони зиёд дорад [15, 10, зайли Имрулқайс]. Қасидаи Ломей [2, 58-65] аз калонтарин қасидаҳои девони ӯст, ки дорои 56 байт ва аз он 27 байти он дар ташбиб ба васфи атлолу даман ва маъшуқааш мебошад. Аз лиҳози сохтор қасидаҳои Ломей бо таркиби ашъори чоҳилии арабӣ мутобиқат дорад, мисли таваккуф дар манзили матруки ёр ва гиристану андӯхгин будан бар он, ёдоварии хотироти айёми гузашта бо ёр, шикоят аз ишқи хеш, ранчи фирок, айёми висол, хитоб ба атлолу даман, тавсифи марқаб, шаб, зикр ранҷҳои бодия ва ниҳоят мадҳи мамдуҳ ва талабу дуо, ки хоси қасидаҳои форсӣ ҳам ҳастанд. Ломей шоири сабки хурсонӣ ва боогоҳӣ ва маълумоте, ки аз ашъори арабӣ доштааст, онҳоро пайравӣ кардааст, вале ин маънии онро надорад, ки ӯ муқаллид бошад, дар қасоиди ӯ он рӯҳу фазо ва хушиву шодӣ ва баҳрабардорӣ аз зиндагӣ, ки хоси ашъори Рӯдакӣ ва ҳамаҳдони ӯ будааст, баръало намудор мебошад. Танҳо таъсире, ки аз ашъори арабӣ дар ашъори ӯ маҳсус мегардад, ҳамон оҳангҳои хушӣ ва ҳаётдӯстӣ, маъшуқагароие, ки хоси шоирони тоисломии араб будааст, мебошад. Ин таъсир дар қасидаи ёдшуда ва тағаззулҳои боқимондаи ӯ дида мешавад. Қасидаи Ломей дар баҳри раҷазӣ мусаммани солим: мустафъилун, мустафъилун, мустафъилун - - -V-/- - - -V-/- - -V -/- - -V - - ва бо санъати тасмий қофияҳои дарунӣ сохта шудааст, ки шабеҳи муаллақои ломияи Имрулқайс мебошад. Мазмунҳои шеъри арабӣ: убур аз водӣ, нидо ба атлолу даман, зикри шахсиятҳои адабии арабӣ чун Даъдо, Рабоб, Май, Суъдо, Хусно, Салмо, Лайло, Вомиқ, Узро ва ғайра дар девони ӯ мавқеъдоранд, ки барои адабиёти асри ӯ бегонагӣ надоштааст. Таъсирпазирии Ломей аз адабиёти арабӣ дар мақолаи Аҳмадризо Яламаҳо

“Таъсири сурудаҳои арабӣ бар ашъори Ломеии Гургонӣ” [21, 301-321] бо тафсил ба тафкики ин таъсир аз вожагон, мисраъҳо ва ҷумлаҳои арабӣ, истифода аз маорифи арабӣ, таъсирпазирӣ аз тасвирҳои арабӣ, тақлиди мазмун аз шоирони араб, таъсирпазирии сохтори қасоиди шоирони араб баррасӣ гардидааст. Муҳаққиқи мазкур низ бо раҳнамои гуфтаҳои пажӯҳишгарони пешин (Сафо, Дабири Сиекӣ, Шафееи Кадканӣ) нахуст аз истифодаи вожаҳо ва таъбирҳои нодиру ношинохтаи арабӣ дар шеъри Ломеӣ таъкид намуда, ба хусус ду қасидаи ӯро бо қофияҳои мушкили арабӣ: фирок, ток, мушток, муҳок, равок, итлоқ, талоқ, нифок. . . ва ҷамал, талал, сабал, хатал. . . мавриди гуфтугӯ қарор дода, онро бар бинобар навиштаи Муҳаммад Муин натиҷаи ҳамон медонад, ки “сабкero, ки Манучехрӣ дар татабуъи ашъори араб ва эроди мазомини тозӣ ба вуфур дар шеъри форсӣ падида оварда буд, тавассути Амирушшуаро Абдулмалики Бурҳонӣ ва Ломеии Гургонӣ таъкиб ва пухта шуд ва Муиззӣ ба иқтифои он ду ин сабкро дар ҳамон аср ба камол расонид” [10, 17].

Истифода аз ашъори арабӣ ва таъсири он агарчи пеш аз Манучехрӣ ва Ломеӣ ва баъд аз онҳо ҳам дар адабиёти форсӣ ҷой доштааст [10, 7-18; 6; 7; 8] ва аз ҷумла ба қасидаи мавриди гуфтугӯи Ломеӣ ва симоҳои арабии ёдшуда дар ашъори дигарон ҳам монандӣ ва ҷавобҳо дида мешавад, вале он мавқеъ ва ҷойгоҳero дар асри XI ин мавзӯ доштааст, бо он барҷастагӣ дар онҳо мушоҳида наменамоем.

Тақлиди Ломеӣ аз Имрулқайс ба тақозо ва ниёзи сабку сиекӣ шеър ин аст, ки бузургтарин намоёндогони он аз ин раҳида натавонистаанд. Дигар он ки ашъори муаллақот (қасоиди тоисломии араб) бар бунёди зиндагии воқеии шоири араб дар он давра асос ёфта буд. Ба воқеияти зиндагӣ ва муҳити атроф ва муносибатҳои қабилавӣ мутобиқат доштани шеъри ҷоҳилӣ онро хеле сода, хоно ва ҷозибадор кардааст, ки марҷаъи тақлид қарор гирифтани он ба сохтор муҳтавои онҳо саҳт иртибот дорад. Баъзе аз ин ашъор мисли қасидаи ломияи Имрулқайс (82 байт), ки ёд кардем, бар дари Каъба овехта мегардид, зеро онҳо бо хунари баланд суруда шуда буданд ва ҳар хонандаи хешро ба вачд меоварданд ва арабҳо онҳоро дӯст медоштанд [12, 222]. Бинобар ин тақлиди Ломеӣ як навъ таъсирпазирии мубтакирона ва созгор бо сабку услуби эҷодии ӯ мебошад, ки бар бепироягӣ ва содагиву раванӣ ва хушоҳангии ашъораш асос ёфтааст. Ҳамон навъ, ки Муиззӣ дар ҳамон қасидаи васфии атлолу даман бо зикри мадҳ хитоб ба мамдуҳ мефармояд:

Машмар зи таъби ман зилол, машнос дар шеърам халал,
 Гар ман зи рубъу аз талал дар мадҳи ту гӯям сухан.
 Нақду бадеъ аст ин наMAT дар дарчи бе сахву ғалат,
 З-он сон ки дар дурчу сақат ёкути дур мухтазан [9, 325].

Адабиёт

1. Абдурахмони Ҷомӣ. Баҳористон. Матни илмӣ- интиқодӣ аз рӯи панҷ нусхаи қадимтарин / Абдурахмони Ҷомӣ. Бо тасҳеҳу муқаддимаи Аълоҳон Афсаҳзод. М. 1987. -177+22с.
2. Девони Ломеии Гургонӣ. Бо муқаддима, тасҳеҳ ва ҳавошии Саъид Нафисӣ. Ба эҳтимом ва сармоияи Кӯҳии Кирмонӣ/ Девони Ломеии Гургонӣ. –Техрон: чопхонаи Эрон, 1319. -225с.
3. Зоҳидӣ, Низомиддин. Адабиёти арабизабони форсии тоҷикӣ / Зоҳидӣ, Низомиддин, Д. 2014. - 400с.
4. Зумуррадӣ, Хумайро ва Аҳмади Муҳаммадӣ. Васфи атлолу даман дар шеъри форсӣ ва тозӣ / Хумайро Зумуррадӣ ва Аҳмади Муҳаммадӣ // Маҷаллаи Донишқадаи адабиёт ва улуми инсонии Донишгоҳи Техрон. -С. 73-93.
5. Зумуррадӣ, Хумайро ва Муҳаммадӣ, Аҳмад. Васфи атлолу даман дар шеъри форсӣ ва тозӣ, 74 Фаслномаи Лисони мубин / Зумуррадӣ, Хумайро ва Муҳаммадӣ, Аҳмад, зимистони 1390, шумораи 6, с. 218-240.
6. Мардони, Таджиддин. Даад и Рубаб ва стихах Насира Хусрава// Мардони Таджиддин. Арабско-таджикское литературные связи (История и современность. Сборник статей. Д. : Ирфон, 2006. -400 стр. -С. 109-119.
7. Мардонӣ Точиддин. Рӯдакӣ ва адабиёти араб / Мардонӣ Точиддин. Д. : Ирфон, 2010. -128 с. ;
8. Мардонӣ Точиддин. Саҳифаҳои аз равобити адабии Арабу Аҷам / Мардонӣ Точиддин. Д. : Ирфон, 2010. -236с.

9. Муиззии Нишобурӣ. Куллиёти девони / Муиззии Нишобурӣ. Муқаддима, тасҳеҳ таълиқоти Муҳаммадризо Қанбарӣ, Т, Заввор, 1385. -101+1132с.
10. Муин, Муҳаммад. Бурҳонӣ ва қасидаи ӯ. // Донишкадаи адабиёт ва улуми инсонии Табрез / Муин, Муҳаммад, фарвардини 1327, шумораи 1, сах. 7-18.
11. Муъин Муҳаммад, Фарҳанги форсӣ / Муъин Муҳаммад. Ҷ. 5, Эълум. Т.: Амири Кабир, 1395. дувоздаҳ+1229с.
12. Начҷорӣён, Муҳаммадризо. “Таъсирпазирии ашъори Ломеӣ аз муаллақаи Имрулкайс” (Фаслномаи Лисони мубин / Начҷорӣён, Муҳаммадризо, зимистони 1390, шумораи 6, с. 218-240.
13. Носири Хусрав. Девони ашъор / Носири Хусрав. Д. : Адиб, 2010. -479с.
14. Озарнӯши Озартош. Имрулкайс Озарнӯши Озартош. Доират-ул-маорифи исломӣ. Ҷ. 10, зайли Имрулкайс.
15. Сафо, Забехуллоҳ. Таърихи адабиёт дар Эрон / Сафо, Забехуллоҳ. Ҷилди дувум, Техрон: Фирдавс, чопи понздаҳум, 1381. -1128с.
16. Сафо, Забехуллоҳ. Таърихи адабиёт дар Эрон / Сафо, Забехуллоҳ. Ҷилди сеум, Техрон: Фирдавс, чопи понздаҳум, 1381. -705с.
17. Сӣ қасидаи Носири Хусрав. Интиҳоб ва шарҳ аз Муҳаммад Ғуломризоӣ. Т. : Ҷомӣ, чопи шашум, 1389. -280с.
18. Шарҳи Девони Ҳаким Носири Хусрави Кубодиёнӣ. Ҳамроҳ бо муқаддима, талаффузи вожагону душвору дурустхонии абёт. Ҷилди аввал. Дуктур Муҳаммадхусайни Муҳаммадӣ ва дуктур Муҳаммадризо Барзгари Холиқӣ. Техрон, Заввор, чопи дувум 1387. -252 с.
19. Шиблии Нӯъмонӣ, Шеър-ул-ачам, дар панҷ ҷилд, тарҷумаи Саид Муҳаммадтақии Фаҳри Доии Гелонӣ / Шиблии Нӯъмонӣ. Т. : ҷ. 1, 1337.
20. Яламаҳо, Аҳмадризо. “Таъсири сурудаҳои арабӣ бар ашъори Ломеии Гургонӣ” (Нашрияти Адабиёти татбиқӣ (илмӣ-пажӯҳишӣ) донишкадаи адабиёт ва улуми инсонии Донишгоҳи шаҳид Бохунари Кирмон / Яламаҳо, Аҳмадризо, давраи чаҳид, соли дувум, шумораи 4, тобистони 1390, с. 301-321

СУЛТОНМАМАДОВА У. А.

ВЛИЯНИЕ АРАБСКОЙ ПОЭЗИИ НА ТВОРЧЕСТВО ЛАМЕИ ГОРГАНИ

Влияние арабской литературы на персидско-таджикскую, один из вопросов, который стоял в центре диалогов с первых дней возникновения этой литературы. Многие исследователи считают, что в поэзии Ламеи прослеживается влияние арабской поэзии, пришедшая к нему через поэзию Манучехри, хотя в действительности это не так. Использование арабской поэзии и ее влияние на персидско-таджикскую литературу наблюдается еще и до Манучехри и Ламеи. В касидах Ломеи и других поэтов имели место схожести и ответы на арабские стихи. Оданок, мы уже не наблюдаем такого сильного влияния, которое имело в XIвек.

Ключевые слова: арабская литература, персидско-таджикская литература, Ломеи Гургони, взаимовлияние литератур.

SULTONMAMADOVA U. A.

INFLUENCE ARABIC POETRY ON CREATIVITY LOMEI GORGANI

Influence of Arab literature in Parsi literature, one of the issues that stood in the center of the dialogue from the first days of occurrence of this literature. Many researchers believe that poetry Lamei shows the influence of Arabic poetry, proishedschaya it through poetry Manuchekhri, although in reality this is not so. Arabic poetry and its influence on Persian-Tajik literature, observed even before Manuchekhri and Lamei and even after. In kasida Lomei and other poets took place and the similarity in the responses to the Arab poetry. We have not observed such a strong influence, vоторое was in the eleventh century.

Key words: Arabic literature, Persian-Tajik literature, Lomei Gurgoni, interference literatures.